

OM DU KOMMER HÄRIFRÅN...

En dokumentär av Marika Griehsel och Lollo Jarnebrink

STUDIEHANDLEDNING
TILL FILMEN

Foto: Simon Stanford

sensus

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av

actalliance

Hej ledare!

Det här är ett studiematerial till filmen *Om du kommer härifrån* som skildrar livet i Kakumas flyktingläger i Kenya. Studiehandledningen omfattar en träff på tre timmar (varav 74 minuter är själva filmen). Träffen kan också delas upp på flera tillfällen beroende på vad som passar just den grupp som du träffar.

Studiematerialet är tänkt att vara så enkelt som möjligt att följa. Det finns många samtalsfrågor att välja mellan. Du som ledare väljer helt enkelt de som du tycker att det finns energi i gruppen att prata om. Var närvarande i samtalen, ni behöver inte prata om alla frågor.

Svenska kyrkans givarservice svarar gärna på frågor och välkomnar kommentarer på materialet och Svenska kyrkans arbete med psykosocialt stöd och migration. Du når dem på telefon 018-16 96 00 eller mejl:

info@svenskakyrkan.se

Du är också välkommen att höra av dig till Sensus på mejladressen:

varldenskurs@sensus.se eller på Facebook,
facebook.se/varldenskurs

Inledning

Hälsa alla välkomna och berätta lite kort om filmen som ni ska se. Den är 74 minuter lång. Filmen har producerats av Marika Griehsel/Giant Media och Lollo Jarnebrink/Jarnebrink Productions, på uppdrag av Svenska kyrkan. Vid fyra tillfällen sedan 2013 har filmteamet besökt Jackson, Deeqa och Klementine och deras familjer, för att ge en bild av livet som flykting och hur deras liv utvecklas. Berätta också om vad som kommer att hända efter filmen.

Tala film, tala liv är ett studiematerial som tagits fram av Sensus för att passa till många olika filmer. Om du vill kan du uppmana deltagarna att vara uppmärksamma på en känsla, en scen och en person som berör dem i filmen och dela dessa med varandra efteråt.

Här kan du läsa mer om *Tala film, tala liv*.

www.sensus.se/Var-pedagogik/Studiematerial/Livsfragor-och-tro/Tala-film--tala-liv/

TITTA PÅ FILMEN. Den finns på DVD eller tillgänglig på hemsidan:

www.svenskakyrkan.se/kakuma

Efter filmen kan det vara bra med en paus.

När ni är redo kan ni sätta er så att ni ser varandra. En stor grupp är bra att dela upp i flera mindre grupper. Gå en runda där alla får tala till punkt utan att bli avbrutna om en känsla, en scen och en person.

Förslag på samtalsfrågor utifrån filmen:

- Vilka frågor väckte filmen hos dig? Finns det något du inte förstår?
- Vad vet du om Svenska kyrkans internationella arbetes arbete med psykosocialt stöd?
- Rutiner, trygghet, vardag och hopp. Vad betyder det för livet i ett flyktingläger, tror du? Vad betyder det i ditt eget liv?
- Vad tänker du om medias roll i flyktingfrågan?
- Varför tvingas människor på flykt?
- Kan du se dig själv i en situation där du och din familj skulle behöva fly? Har du egna erfarenheter av att komma ny till en plats?

Det handlar om att stötta varandra

Om psykosocialt arbete inom Svenska kyrkan

I filmen ser vi svenska Else Berglund som jobbar i Kakumas flyktingläger. Hon är utsänd av Svenska kyrkans internationella arbete för att jobba med att stärka kompetensen om psykosocialt arbete för Lutherska världsförbundets personal. Else Berglund hoppas att deras arbete sedan ska fungera som gott exempel för andra som jobbar inom samma område.

I ACT-alliansens samarbete är Svenska kyrkans specialområde det psykosociala arbetet. Svenska kyrkan var en av de första som började jobba med de frågorna under kriget i Kosovo 1999. Sedan dess har Svenska kyrkan samlat erfarenheter och kunskaper på området.

VAD BETYDER EGENTLIGEN PSYKOSOCIALT STÖD?

Psykosocialt stöd handlar om att se människor som just människor med många komplexa behov. Tidigare har hjälpen vid humanitära katastrofinsatser fokuserat mycket på att ge människor tillgång till mat, vatten och tak över huvudet men missat de psykosociala behoven. Eller så har människor erbjudits enskilda samtal med en psykolog trots att det kanske inte är just vad de behöver. Psykosocialt stöd handlar om att få människor att känna sig trygga och delaktiga i det som händer runt omkring dem och att de har möjlighet att påverka sin egen situation.

Det är lätt att tro att alla människor som är med om en katastrof behöver få psykoterapi. Trots att alla påverkas och många går igenom ett stort lidande, betyder det inte att individuellt psykologiskt stöd är bästa svaret. De flesta människor hittar tillbaka till ett fungerande liv om vi får stöd av familj, vänner och samhället runt omkring oss. Det psykosociala arbetet handlar om att skapa förutsättningar för just detta. Med det sagt så finns det fortfarande människor som behöver extra stöd av olika anledningar och då kan resurserna fördelas mer effektivt så att de som verkligen behöver enskilda samtal med en psykolog kan få det. En grundtanke i det psykosociala arbetet är att tillvaron ska bli så normal som möjligt så fort som möjligt. Då hjälper det att göra vanliga saker som att laga mat, be och fira religiösa högtider, arbeta eller gå i skolan.

HUR FUNGERAR DET RENT PRAKTISKT?

Arbetet med psykosocialt stöd handlar mycket om att organisera samhället på ett sätt som är säkert för alla och bidrar till att stärka naturliga nätverk. I Kakumas flyktingläger jobbar Svenska kyrkan med att skapa mötesplatser för människor där de kan lära känna varandra och ge varandra stöd. Det kan vara särskilda grupper för kvinnor, män, flickor och pojkar men det kan också vara lekplatser för barnen där även mammorna möts och kan dela erfarenheter. Tvättplatser för kläder och sportaktiviteter är också mötesplatser där folk kan träffas. När människor blir vänner och kan stötta varandra minskar behovet av experter utifrån. Kärnan i den här verksamheten handlar om att kunna hjälpa sig själv och andra.

TIPS:

Läs eller återberätta texten här intill för gruppen eller dela ut den och låt deltagarna läsa själva så att alla får en inblick i Svenska kyrkans psykosociala arbete. Samtala om frågorna som följer.

Att samtala om:

- Det psykosociala arbetet handlar om att stärka människors kapacitet att hjälpa sig själva och varandra. Känner du till det arbetssättet sedan tidigare?
- Har du något eget exempel på när familj, vänner och samhället har ställt upp för dig? Vad har det betytt?
- Människor behöver olika saker för att känna sig trygga. Vad gör Deeqa, Jackson och Klementine i filmen för att skapa trygghet i sina liv? Vad tror du kan vara viktigt att tänka på för att människor med olika behov ska känna sig trygga? Det kan handla om genus, funktion eller ålder till exempel.
- I Svenska kyrkans material i projekt *Människovärde** ges råd om hur vi kan jobba med att möta människor på flykt som kommer till våra församlingar. Vilka likheter och skillnader tror du finns i arbetet med att välkomna människor till Sverige och till Kakuma?

*Se sista sidan

Frågor och svar om livet i Kakumas flyktingläger

Om det dyker upp frågor kring det praktiska livet i lägret så finns här svar på några frågor som kan komma upp. Använd den här listan som du vill: som stöd för att besvara frågor som kommer upp, som underlag för att komplettera filmen eller dela den med deltagarna så att de kan läsa själva.

HUR FUNGERAR SÄKERHETEN I LÄGRET?

– Den kenyanska regeringen har det övergripande ansvaret för säkerheten. Det finns också mer informella samhällsstrukturer för att hantera situationer som uppkommer i lägret och stort personligt ansvar. Deeqa hanterar exempelvis sin otrygga situation genom att gifta sig med en man.

HUR FUNGERAR EKONOMIN I LÄGRET?

– De boende i lägret är i princip inte tillåtna att lämna lägret om de inte har tillstånd från departementet för flyktingfrågor eller UNCHR. I lägret är det World Food Program som förser de som bor där med basvaror som flingor, mjöl, salt, olja med mera. Saker som erhålls utöver maten är filter, madrasser, köksredskap och tvål. Dessa varor är bra men inte tillräckliga.

– Vissa flyktingar anställs av organisationerna på plats. Eftersom de inte har arbetstillstånd så får de inte tjäna mer än gränsen för skattepliktig inkomst i Kenya men det ger i alla fall en liten extra inkomst. Inkomsten gör det möjligt att kunna köpa sådant som socker, te, smink, kött, mjölk, grönsaker och kläder, vilket bidrar till en känsla av normalitet.

– Många har också egna små företag i form av butiker, kaféer, restauranger eller hårsalonger.

– Svenska kyrkan och andra organisationer har också något som kallas för inkomstgenererande aktiviteter och stödjer spara- och låna-föreningar där människor kommer samman, sparar, lånar och startar små affärsverksamheter.

HUR SER VATTENFÖRSÖRJNINGEN UT?

- Det finns borrhål från vilka vatten pumpas upp till vattentankar. Från tanken går ett rörsystem som går till olika kranar som finns på gångavstånd från husen. Dit går människorna för att fylla på vatten i dunkar morgon och kväll då kranarna är öppna. Vattenkvaliteten är god och vattnet är säkert att dricka. UNHCRs standard är att erbjuda 20 liter vatten per person och dag men den mängd vatten som verkligen finns tillgänglig kan variera lite.

HUR SER FÖRHÅLLET UT MELLAN STADEN KAKUMA OCH LÄGRET UT?

- Lägre och staden är ömsesidigt beroende av varandra. De boende i lägre behöver varor från staden och staden behöver lägre för arbets-tillfällen och en marknad för bland annat boskap och varor.

HUR FUNGERAR ASYLPROCESSEN I LÄGRE?

- När flyktingarna kommer till gränsen måste de säga att de vill söka asyl och tas då till lägre. Kenya har ett avtal för Sydsudaneser vilket betyder att processen för att söka asyl förenklas. Om Sydsudaneser söker asyl får de flyktingstatus på en gång. Människor av andra nationaliteter som uppger att de vill söka asyl till immigrationsmyndigheten måste ange sina asylskäl. Medan handläggningen pågår stannar de asylsökande i lägre men utan officiell flyktingstatus. När de får flyktingstatus erkänns de som flyktingar internationellt och har då vissa särskilda rättigheter som att få möjlighet till förflyttning utomlands. Dock är det en väldigt liten del av de boende i lägre som verkligen får den chansen. I filmen nämns siffran 500 per år av cirka 200.000 flyktingar.

DEM ÄR ANSVARIG FÖR UTBILDNINGSSYSTEMET I LÄGRE?

- Lutherska världsförbundet, Svenska kyrkans samarbetspartner i lägre, ansvarar för förskola och grundskola och en organisation som heter Windle Trust Kenya har hand om gymnasieutbildningen. Kenyanska regeringen ansvarar för det nationella skolsystemet och eleverna i Kakuma följer den kenyanska läroplanen.

VILKA OLIKA ROLLER HAR LUTHERSKA VÄRLDSFÖRBUNDET (LVF), ACT-ALLIANSEN OCH SVENSKA KYRKAN I KAKUMAS FLYKTINGLÄGER?

- Enkelt förklarar man att LVF står för verksamhet i lägre och att ACT och Svenska kyrkan är finansieringspartners.
- ACT står för Action by Churches Together och samordnar samarbete mellan medlemsorganisationer, så att flera olika medlemsorganisationer i olika länder kan stödja samma verksamhet, i detta fall LVF:s arbete i Kakuma.
- Svenska kyrkan bidrar också med kompetens inom psykosocialt stöd. En annan viktig del handlar om kommunikation och informationsspridning, att påverka politiker i frågor som rör flyktingar och migration med mera.
- LVF arbetar med flera aktiviteter i lägre. De driver bland annat skolor för fler än 60.000 elever, jobbar med skydd för utsatta barn och har även ett Freds- och säkerhetsteam i lägre.

För dig som vill jobba vidare med migrationsfrågor

- Här kan du läsa mer om Svenska kyrkans arbete med psykosocialt stöd:
www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/hoppmittikatastrofen
- Svenska kyrkans material till volontärer och anställda som möter människor som flytt till Sverige finns här:
internwww.svenskakyrkan.se/migration-och-integration/
- Projekt *Människovärde* är Svenska kyrkans teologiska fördjupningsmaterial om att möta flyktingen och främlingen:
www.sensus.se/Var-pedagogik/Koncept/Projekt-Manniskovarde/